

Spis treści

Przedmowa.....	V
Wykaz skrótów.....	XXI
Wykaz literatury.....	XXVII
Rozdział I. Zarys historii integracji europejskiej	1
§ 1. Periodyzacja historii integracji europejskiej.....	1
I. Okres przed 1945 r.	1
1. Warunki konieczne dla rozwoju integracji.....	1
II. Okres od 1946 r. do 1951 r.	2
1. Pierwsze powojenne inicjatywy integracyjne.....	2
2. Deklaracja <i>Schumana</i>	3
3. Traktat o Europejskiej Wspólnocie Węgla i Stali.....	4
4. Koncepcje integracji europejskiej.....	5
III. Okres od 1951 r. do 1957 r.	5
1. Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą ..	6
2. Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej.....	6
IV. Okres od 1957 r. do 1986 r.	6
1. Rozwój pozatraktatowy	6
2. Jednolity Akt Europejski.....	7
3. Utworzenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego.....	8
V. Okres od 1986 r. do 1993 r.	9
1. Traktat z Maastricht	9
2. Rozwój pozatraktatowy	10
VI. Okres od 1993 r. do 1997 r.	10
1. Traktat z Amsterdamu	10
VII. Okres od 1997 r. do 2001 r.	11
1. Traktat z Nicei.....	11
2. Rozwój pozatraktatowy	12
VIII. Okres od 2002 r. do 2009 r.	13
1. Proces postniciejski.....	13
2. Prace Konwentu Europejskiego.....	14
3. Konferencja Międzyrządowa 2003/2004.....	15
4. Proces ratyfikacyjny Traktatu Konstytucyjnego.....	15
5. Przygotowanie Traktatu Reformującego.....	16

6. Proces ratyfikacyjny Traktatu Lizbońskiego	18
IX. Okres od 2010 r. do 2014 r.	19
§ 2. Przyszłość integracji europejskiej.....	20
Rozdział II. Charakter prawny Unii Europejskiej	22
§ 3. Historyczne korzenie	22
§ 4. UE jako twór szczególny – <i>sui generis</i> (1993–2009).....	22
§ 5. UE jako organizacja międzynarodowa (po 1.12.2009 r.).....	25
I. Ogólne informacje o organizacjach międzynarodowych	26
1. Definicja organizacji międzynarodowej	26
2. Typologie organizacji międzynarodowych	27
3. Funkcje organizacji międzynarodowych	30
4. Podmiotowość organizacji międzynarodowych	32
II. Ogólna charakterystyka UE jako organizacji międzynarodowej	33
1. Cele UE.....	33
2. UE jako organizacja ponadnarodowa	34
3. Zagadnienie podmiotowości prawnej UE.....	35
4. UE jako organizacja półotwarta.....	36
4.1. Przystąpienie do UE.....	36
4.2. Stowarzyszenie z UE	38
5. Wystąpienie z UE.....	40
6. Możliwość wykluczenia z UE	42
7. Przywileje i immunitety UE.....	43
8. System językowy UE.....	44
§ 6. UE jako konfederacja <i>in statu nascendi</i> ?	47
I. Argumenty za konfederacją.....	47
II. Argumenty przeciw konfederacji	48
III. Symbole UE	49
§ 7. W kierunku federacji europejskiej?	52
I. Argumenty za federacją.....	52
II. Argumenty przeciw federacji	53
§ 8. Unia Europejska a suwerenność państw członkowskich.....	54
§ 9. Elastyczność w procesie integracji	59
I. Istota elastyczności.....	59
II. Wzmocniona współpraca	60
III. Stała współpraca strukturalna.....	65
§ 10. Charakter Unii Europejskiej w świetle teorii stosunków międzynarodowych	68
Rozdział III. Aksjologia Unii Europejskiej.....	70
§ 11. Zagadnienia wstępne.....	70
§ 12. Systematyka aksjologiczna UE.....	71
§ 13. Wartości UE	73
I. Katalog wartości UE	73
1. Poszanowanie godności osoby ludzkiej.....	74

2. Wolność.....	74
3. Demokracja.....	74
4. Równość.....	76
5. Państwo prawne.....	80
6. Poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości.....	81
7. Poszanowanie tożsamości narodowych państw członkowskich UE.....	81
II. Sankcje na wypadek naruszenia wartości UE.....	82
Rozdział IV. Prawa podstawowe w Unii Europejskiej.....	85
§ 14. Definicja pojęcia praw podstawowych.....	85
§ 15. Ewolucja koncepcji praw podstawowych w WE/UE.....	86
I. Początki integracji (1951–1969 r.).....	86
II. Wpływ orzecznictwa TSUE (1969–1993 r.).....	86
III. Działalność Rady Europejskiej.....	92
IV. Prawa podstawowe w nowej UE (1993–1999 r.).....	93
1. Regulacje Traktatu z Maastricht.....	93
2. Obywatelstwo europejskie.....	93
2.1. Podstawy prawne obywatelstwa europejskiego.....	94
2.2. Charakter prawny obywatelstwa europejskiego.....	94
2.3. Prawa wiążące się z obywatelstwem europejskim.....	97
V. Karta Praw Podstawowych UE (1999–2000 r.).....	101
1. Proces przyjmowania Karty Praw Podstawowych.....	101
2. Systematyka Karty Praw Podstawowych.....	101
3. Porównanie Karty Praw Podstawowych z międzynarodowymi umowami z zakresu praw człowieka.....	104
4. Ograniczanie praw podstawowych.....	106
5. Stosowanie Karty Praw Podstawowych.....	109
6. Zagadnienie charakteru prawnego Karty Praw Podstawowych.....	111
VI. Prawa podstawowe w Traktacie ustanawiającym Konstytucję dla Europy (2002–2005 r.).....	113
VII. Powołanie Agencji Praw Podstawowych (2007 r.).....	114
VIII. Prawa podstawowe w regulacjach Traktatu Lizbońskiego.....	116
IX. Przyszłość: przystąpienie UE do EKPC.....	116
1. W kierunku jednolitego systemu ochrony praw podstawowych.....	118
2. Podstawowe trudności w toku negocjacji akcesyjnych.....	119
Rozdział V. Struktura instytucjonalna Unii Europejskiej.....	121
§ 16. Pojęcie instytucji UE.....	121
§ 17. Zasady instytucjonalne.....	122
I. Zasada jednolitych ram instytucjonalnych.....	122
II. Zasada kompetencji przyznanych.....	122
III. Zasady pomocniczości i proporcjonalności.....	123

IV. Zasada równowagi instytucjonalnej	123
V. Zasada autonomii instytucjonalnej	124
VI. Zasada lojalnej współpracy międzyinstytucjonalnej	125
VII. Zasada otwartości	125
§ 18. Instytucje UE	128
I. Parlament Europejski	128
1. Geneza	128
2. Podstawy prawne	128
3. Charakter organu	128
4. Skład	129
5. Status członka PE	131
6. Struktura wewnętrzna	133
7. Funkcje	136
8. Tryb działania	137
II. Rada Europejska	138
1. Geneza	138
2. Podstawy prawne	138
3. Charakter organu	138
4. Skład	138
5. Zagadnienie przewodnictwa	139
6. Funkcje	140
7. Tryb działania	140
8. Wydawane akty	144
III. Rada	145
1. Geneza	145
2. Podstawy prawne	145
3. Charakter organu	145
4. Skład	145
5. Zagadnienie przewodnictwa	147
6. Funkcje	148
7. Tryb działania	149
8. Organy pomocnicze Rady	154
IV. Komisja Europejska	155
1. Geneza	155
2. Podstawy prawne	155
3. Charakter organu	155
4. Skład	155
5. Procedura powoływania	157
6. Zakończenie pełnienia funkcji przez KE	158
7. Status członka KE	160
8. Status przewodniczącego KE	162
9. Struktura wewnętrzna	163
10. Funkcje	164
11. Tryb działania	165
V. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	168
1. Geneza	168

2. Podstawy prawne	168
3. Charakter organu	168
4. Struktura organów sądowych w UE	169
5. Skład	171
6. Rzecznicy Generalni	171
7. Status członka Trybunału Sprawiedliwości UE	176
8. Struktura wewnętrzna	178
9. Funkcje	179
10. Tryb działania	181
VI. Europejski Bank Centralny	181
VII. Trybunał Obrachunkowy	181
1. Geneza	181
2. Podstawy prawne	182
3. Charakter organu	182
4. Skład	182
5. Status członka Trybunału Obrachunkowego	183
6. Struktura wewnętrzna	184
7. Funkcje	184
8. Tryb działania	185
§ 19. Organy pomocnicze i doradcze	187
I. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	187
1. Geneza	187
2. Podstawy prawne	188
3. Charakter organu	188
4. Skład	188
5. Status członka KES	189
6. Funkcje	189
II. Komitet Regionów	190
1. Geneza	190
2. Podstawy prawne	190
3. Charakter organu	190
4. Skład	190
5. Status członka KR	191
6. Funkcje	191
III. Agencje Unii Europejskiej	192
§ 20. Siedziba instytucji unijnych	196
§ 21. Urzędnicy w Unii Europejskiej	197
Rozdział VI. Pojęcie i źródła prawa Unii Europejskiej	202
§ 22. Pojęcie prawa UE i jego podziały	202
§ 23. Prawo UE jako system prawny	203
§ 24. Zakresy obowiązywania systemu prawa UE	206
I. Zakres podmiotowy	207
II. Zakres przedmiotowy	208
1. Kategorie i dziedziny kompetencji UE	209
1.1. Kompetencje wyłączne UE	210

1.2. Kompetencje dzielone UE z państwami członkowskimi	210
1.3. Działania wspierające, koordynujące lub uzupełniające działania państw członkowskich.....	212
III. Zakres czasowy	212
IV. Zakres terytorialny	213
§ 25. Katalog źródeł prawa UE.....	217
I. Prawo pierwotne.....	218
1. Prawo traktatowe	218
2. Akty konstytucyjne Rady lub Rady Europejskiej.....	219
3. Ogólne zasady prawa	220
4. Prawo zwyczajowe.....	221
II. Prawo pochodne	223
1. Rozporządzenie.....	224
2. Dyrektywa.....	226
3. Decyzja	228
4. Zalecenia i opinie.....	230
5. Inne akty spoza katalogu art. 288 TFUE	230
III. Umowy międzynarodowe	231
§ 26. Hierarchia aktów prawa UE.....	233
I. Akty prawodawcze.....	235
II. Akty nieprawodawcze	236
1. Akty delegowane	236
2. Akty wykonawcze.....	236
Rozdział VII. Stanowienie prawa Unii Europejskiej.....	238
§ 27. Stanowienie prawa pierwotnego.....	238
I. Zmiana istniejących traktatów	238
1. Zwykła procedura zmiany	239
2. Uproszczone procedury zmiany	241
3. Modyfikacja postanowień traktatowych	242
II. Zawieranie traktatów akcesyjnych	243
§ 28. Stanowienie prawa pochodnego	245
I. Zasady stanowienia prawa pochodnego	245
1. Zasada przyznania kompetencji.....	245
2. Zasada pomocniczości (subsydiarności).....	246
3. Zasada proporcjonalności	247
4. Zasada niedyskryminacji ze względu na obywatelstwo	248
5. Wytyczne legislacyjne z art. 8–13 TFUE	248
5.1. Nakaz likwidowania nierówności i wspierania równości kobiet i mężczyzn.....	249
5.2. Nakaz uwzględniania spraw socjalnych	249
5.3. Nakaz zwalczania dyskryminacji.....	249
5.4. Nakaz uwzględniania wymogów środowiska naturalnego.....	249

5.5. Nakaz uwzględniania wymogów ochrony konsumentów	249
5.6. Nakaz uwzględniania wymagań w zakresie dobrostanu zwierząt	249
II. Inicjatywa prawodawcza	250
1. Bezpośrednia inicjatywa prawodawcza	250
2. Pośrednia inicjatywa prawodawcza	251
III. Planowanie działalności legislacyjnej	259
IV. Procedury stanowienia prawa pochodnego	259
1. Zagadnienia wprowadzające	259
2. Zwykła procedura prawodawcza	261
3. Specjalna procedura prawodawcza	263
4. Procedury stanowienia aktów nieprawodawczych	264
4.1. Stanowienie aktów delegowanych	264
4.2. Stanowienie aktów wykonawczych	264
V. Wybór rodzaju aktu i procedury jego przyjęcia	270
VI. Rola parlamentów narodowych	271
VII. Standardowa struktura aktu prawa pochodnego	274
VIII. Wymogi formalne dotyczące aktów prawa pochodnego	277
§ 29. Zawieranie umów międzynarodowych przez UE	278
§ 30. Problem defragmentacji prawa UE	280
Rozdział VIII. Stosowanie prawa Unii Europejskiej	282
§ 31. Zasady stosowania prawa UE	282
I. Zagadnienia wprowadzające	282
II. Katalog zasad	285
1. Zasada jednolitego stosowania	285
2. Zasada efektywności	286
3. Zasada niezależności proceduralnej	288
4. Zasada bezpośredniego skutku i bezpośredniego stosowania	289
5. Zasada pierwszeństwa stosowania prawa UE	292
6. Zasada solidarności (lojalności)	294
7. Zasada pewności prawa	297
§ 32. Wykładnia prawa UE	299
I. Definicja wykładni prawa	299
II. Sprawa o charakterze unijnym	300
III. Charakter wykładni prawa UE	302
IV. Ogólne zasady prawa	304
V. Metody wykładni	310
1. Wykładnia językowa	310
2. Wykładnia historyczna	312
3. Wykładnia celowościowa	313
4. Wykładnia kontekstowa	313
5. Wykładnia porównawcza	315
§ 33. Orzeczenia prejudycjalne	318
I. Istota orzeczenia wstępnego	319

1. Postępowanie w sprawach o orzeczenie wstępne	324
II. Pytania prejudycjalne w polskiej praktyce sądowej.....	327
Rozdział IX. Prawo UE wobec prawa międzynarodowego i prawa krajowego.....	334
§ 34. Prawo UE a prawo międzynarodowe.....	334
§ 35. Prawo UE a prawo krajowe w wybranych państwach członkowskich	336
I. Francja.....	336
1. Podstawy konstytucyjne	336
2. Rada Konstytucyjna	337
3. Trybunał Kasacyjny	338
4. Rada Stanu	339
5. Sądy powszechne	340
II. Holandia	341
1. Podstawy konstytucyjne	341
2. Sądy powszechne	342
III. Niemcy	343
1. Podstawy konstytucyjne	343
2. Sprawa <i>Solange I</i>	344
3. Sprawa <i>Vielleicht-Beschluß</i>	345
4. Sprawa <i>Mittlerweile-Beschluß</i>	345
5. Sprawa <i>Solange II</i>	346
6. Sprawa <i>Wenn- nicht- Beschluß</i>	347
7. Sprawa <i>Maastricht</i>	347
8. Sądy powszechne	348
IV. Włochy	348
1. Podstawy konstytucyjne	348
2. Sądy powszechne	350
V. Wielka Brytania.....	351
VI. Grecja	354
1. Podstawy konstytucyjne	354
2. Sądy powszechne	355
VII. Austria	357
1. Podstawy konstytucyjne	357
2. Sądy powszechne	359
Rozdział X. Sądowy system ochrony prawnej w Unii Europejskiej.....	361
§ 36. Postępowanie przed Trybunałem Sprawiedliwości UE	361
I. Procedura pisemna	362
II. Procedura ustna	365
III. Pomoc prawna i reprezentacja stron w procesie	367
IV. Koszty postępowania.....	367
§ 37. Jurysdykcja Trybunału Sprawiedliwości UE	368
I. Jurysdykcja administracyjna	369
1. Skarga o stwierdzenie nieważności aktu UE	369

2. Kontrola legalności	370
3. Skarga na bezczynność instytucji	373
4. Skargi odszkodowawcze przeciwko instytucjom UE	374
5. Konkurencyjna odpowiedzialność państw członkowskich....	380
II. Jurysdykcja kontrolna	381
1. Odpowiedzialność państw członkowskich za naruszenie prawa UE	381
2. Uchybienie zobowiązaniom nałożonych prawem UE	383
3. Podmioty legitymowane	392
4. Postępowanie na podstawie art. 258 i 259 TFUE	394
5. Kontrola nad wykonaniem orzeczenia.....	401
6. Funkcje kary pieniężnej	403
7. Klauzula arbitrażowa	405
8. Klauzula sądowa	406
III. Jurysdykcja niesporna	406
IV. Jurysdykcja odwoławcza.....	408
Rozdział XI. Pozasądowy system ochrony prawnej w Unii Europejskiej.....	410
§ 38. Główne mechanizmy pozasądowej ochrony prawnej w UE	410
I. Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich	410
1. Status prawny i podstawy działalności	410
2. Funkcje.....	412
2.1. Czynna legitymacja skargowa	412
2.2. Bierna legitymacja skargowa	412
2.3. Wymogi czasowe	413
2.4. Przedmiot skargi	413
2.5. Prawo do dobrej administracji	414
2.6. Przebieg postępowania skargowego	418
II. Prawo do składania petycji do Parlamentu Europejskiego	422
1. Czynna legitymacja w zakresie petycji.....	422
2. Bierna legitymacja w zakresie petycji	422
3. Inne wymogi	423
4. Decydowanie o dopuszczalności petycji	423
5. Rozpatrywanie petycji	424
III. Prawo do składania skargi do Komisji Europejskiej.....	426
IV. SOLVIT	427
Rozdział XII. Finansowanie Unii Europejskiej.....	428
§ 39. Zagadnienia wprowadzające.....	428
§ 40. Dochody UE	429
§ 41. Wydatki UE.....	433
§ 42. Wieloletnie ramy finansowe i roczne budżety UE.....	435
§ 43. Zasady budżetowe.....	438
§ 44. Procedura stanowienia budżetu	440

§ 45. Wykonanie budżetu i absolutorium	443
§ 46. Zwalczanie nadużyć finansowych	446
§ 47. Przyszłe perspektywy finansowania UE	450
Rozdział XIII. Polityki i działania wewnętrzne Unii Europejskiej	452
§ 48. Zakres przedmiotowy	452
§ 49. Dziedziny kompetencji wyłącznych UE	456
I. Wspólne reguły konkurencji	456
§ 50. Dziedziny kompetencji dzielonych UE	457
I. Rolnictwo i rybołówstwo	457
II. Transport	458
III. Zatrudnienie	462
IV. Polityka społeczna	463
V. Zdrowie publiczne	466
VI. Ochrona konsumentów	468
VII. Sieci transeuropejskie	469
VIII. Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	470
IX. Badania i rozwój technologiczny oraz przestrzeń kosmiczna	472
X. Środowisko naturalne	476
XI. Energetyka	478
§ 51. Dziedziny działań UE wspierających, koordynujących lub uzupełniających działania państw członkowskich	480
I. Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport	480
II. Kultura	482
III. Przemysł	484
IV. Turystyka	484
V. Ochrona ludności	485
VI. Współpraca administracyjna	489
§ 52. Inne polityki i działania wewnętrzne UE	490
I. Usługi audiowizualne	490
II. Polityka telekomunikacyjna	491
Rozdział XIV. Swobody rynku wewnętrznego	493
§ 53. Definicja rynku wewnętrznego	493
§ 54. Katalog swobód rynku wewnętrznego	493
I. Swoboda przepływu towarów	493
1. Definicja towaru	494
2. Wyłączenia od swobody przepływu towarów	494
3. Istota swobody przepływu towarów	494
II. Swoboda przepływu osób	507
1. Pojęcie pracownika	507
2. Zakaz dyskryminacji	510
3. Rodzaje dyskryminacji:	512
4. Ograniczenia zakazu dyskryminacji	513
5. Uznawanie wykształcenia i kwalifikacji	514
III. Swoboda przedsiębiorczości	517

1. Zasada traktowania narodowego.....	521
2. Wyłączenia swobody przedsiębiorczości.....	522
IV. Swoboda przepływu usług	523
1. Definicja usługi.....	523
2. Dopuszczalne ograniczenia swobody przepływu usług.....	527
V. Swoboda przepływu kapitału i płatności.....	529
1. Definicja przepływu kapitału i płatności	530
2. Prawa państw członkowskich	534
Rozdział XV. Unia Gospodarcza i Walutowa	536
§ 55. Definicja i założenia Unii Gospodarczej i Walutowej.....	536
I. Zagadnienia wprowadzające	536
II. Geneza UGiW	537
§ 56. Podstawy traktatowe Unii Gospodarczej i Walutowej.....	538
§ 57. Etapy tworzenia unii walutowej	539
§ 58. Zasady i instrumenty działania Unii Gospodarczej i Walutowej.....	540
§ 59. Członkostwo w Unii Gospodarczej i Walutowej	545
I. Zakres terytorialny Unii Gospodarczej i Walutowej.....	545
II. Kryteria członkostwa w Unii Gospodarczej i Walutowej	549
III. Możliwość wystąpienia z Unii Gospodarczej i Walutowej.....	550
IV. Perspektywy członkostwa Polski w Unii Gospodarczej i Walutowej.....	551
§ 60. Instytucje działające w ramach Unii Gospodarczej i Walutowej	554
I. Europejski System Banków Centralnych.....	554
II. Europejski Bank Centralny	555
III. Komitet Ekonomiczno-Finansowy.....	560
§ 61. Unia fiskalna.....	562
§ 62. Unia bankowa	563
Rozdział XVI. Przestrzeń Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości.....	565
§ 63. Istota PWBis.....	565
§ 64. Geneza PWBis	566
I. Grupa TREVI	566
II. Układy z Schengen.....	567
III. Traktat z Maastricht.....	568
IV. Traktat z Amsterdamu	569
V. Szczyt w Tampere	569
VI. Traktat z Nicei	570
VII. Program haski.....	570
VIII. Traktat z Lizbony	571
IX. Program sztokholmski.....	573
§ 65. Zasady PWBis.....	575
§ 66. Cele PWBis	576
§ 67. Instytucje działające w ramach PWBis	577
I. Rada Europejska.....	577

II. Rada UE	578
III. Komisja Europejska	580
IV. Parlament Europejski	580
V. Trybunał Sprawiedliwości UE	581
VI. Rola parlamentów narodowych.....	583
§ 68. Instrumenty realizacji PWBis	584
§ 69. Mechanizm decyzyjny PWBis	589
I. Inicjatywa prawodawcza	589
II. Procedury prawodawcze	589
§ 70. Kontrola graniczna, azyl i imigracja.....	591
I. Kontrola graniczna	591
II. Polityka azylowa	593
III. Polityka migracyjna	596
§ 71. Współpraca sądowa w sprawach cywilnych.....	599
§ 72. Współpraca sądowa w sprawach karnych	603
I. Podstawy prawne.....	603
II. Eurojust	609
III. Europejska Sieć Sądowa ds. karnych.....	611
IV. Sędziowie łącznikowi.....	612
V. Prokuratura Europejska	612
VI. Przykłady współpracy	613
1. Europejski Nakaz Aresztowania	613
2. Wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze.....	617
3. Zabezpieczania dowodów i mienia.....	618
4. Rasizm i ksenofobia.....	619
5. Terroryzm.....	619
6. Handel ludźmi i przestępstwa przeciwko dzieciom.....	624
7. Handel narkotykami.....	625
8. Korupcja i pranie brudnych pieniędzy	626
§ 73. Współpraca policyjna	626
I. Podstawy prawne.....	626
II. Europol	627
III. CEPOL	629
IV. Europejska Sieć Zapobiegania Przestępczości.....	629
V. Przykłady współpracy	630
Rozdział XVII. Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	632
§ 74. Zagadnienia wprowadzające.....	632
I. Zakres działań zewnętrznych	632
II. Zasady działań zewnętrznych.....	633
III. Cele działań zewnętrznych.....	634
§ 75. Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa	635
I. Istota WPZiB.....	635
II. Geneza WPZiB.....	635
1. Plan <i>Plevena</i> i Europejska Wspólnota Obronna	635
2. Plan <i>Foucheta</i>	636

3. Raport <i>Davignona</i> i Europejska Współpraca Polityczna.....	636
4. Jednolity Akt Europejski.....	637
5. Traktat z Maastricht	638
6. Traktat z Amsterdamu	638
7. Traktat z Nicei.....	639
8. Traktat z Lizbony	639
III. Instytucje działające w ramach WPZiB	639
1. Rada Europejska	639
2. Rada UE	640
3. Wysoki Przedstawiciel ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa.....	641
4. Przewodniczący Rady Europejskiej.....	643
5. Komisja Europejska	644
6. Parlament Europejski	645
7. Trybunał Sprawiedliwości UE	647
8. Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa	649
9. Komitet Wojskowy	650
10. Sztab Wojskowy	651
11. Komitet ds. Cywilnych Aspektów Zarządzania Kryzysowego	652
12. Centrum Satelitarne	653
13. Instytut Studiów nad Bezpieczeństwem	654
14. Europejska Agencja Obrony	656
15. Specjalni Przedstawiciele.....	658
16. Korespondenci europejscy	659
IV. Instrumenty realizacji WPZiB.....	659
V. Mechanizm decyzyjny WPZiB	662
1. Inicjatywa prawodawcza.....	662
2. Procedury prawodawcze	662
3. Stosowanie aktów WPZiB w prawie krajowym	664
VI. Finansowanie WPZiB.....	664
VII. Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony	666
1. Istota.....	666
2. Geneza WPBiO.....	667
3. Podstawy prawne WPBiO.....	668
4. Dotychczasowe osiągnięcia	670
4.1. Europejska Strategia Bezpieczeństwa.....	670
4.2. Misje WPBiO.....	671
4.3. Rozwój zdolności wojskowych.....	674
4.4. Rozwój zdolności cywilnych	676
4.5. Współpraca w dziedzinie przemysłu zbrojeniowego.....	677
4.6. Udział w zwalczaniu terroryzmu	679
4.7. Przeciwdziałanie proliferacji broni masowego zniszczenia	680
§ 76. Wspólna Polityka Handlowa	681
§ 77. Współpraca na rzecz rozwoju	683

§ 78. Współpraca gospodarcza, finansowa i techniczna z państwami trzecimi	684
§ 79. Pomoc humanitarna	685
§ 80. Stosunki z organizacjami międzynarodowymi i państwami trzecimi	687
I. Europejska Służba Działań Zewnętrznych.....	688
II. Europejska Polityka Sąsiedztwa.....	690
III. Polityka wobec różnych regionów świata.....	691
1. Stosunki transatlantyckie	691
2. Nieczłonkowskie kraje Europy Zachodniej.....	691
3. Bałkany	692
4. Obszar b. ZSRR	692
5. Afryka i Bliski Wschód	692
6. Ameryka Łacińska i Karaiby	693
7. Azja i Pacyfik.....	693
§ 81. Klauzula solidarności.....	694
Rozdział XVIII. Polska w Unii Europejskiej.....	696
§ 82. Geneza procesu integracji.....	696
I. Nawiązanie stosunków dyplomatycznych i Układ Stowarzyszeniowy	696
II. Negocjacje akcesyjne	697
III. Bilans korzyści wynikających z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.....	699
§ 83. Integracja instytucjonalna Polski z UE.....	700
§ 84. Konstytucja RP wobec integracji europejskiej	706
I. Przekazywanie kompetencji (art. 90 Konstytucji RP)	707
II. Stosowanie prawa UE (art. 91 Konstytucji RP).....	711
III. Próby kompleksowego konstytucyjnego uregulowania członkostwa RP w UE.....	714
§ 85. Dyrektywy wykładni proeuropejskiej Trybunału Konstytucyjnego..	716
§ 86. Dyrektywa wykładni proeuropejskiej Trybunału Sprawiedliwości UE	720
I. Przed akcesją do UE.....	720
II. Po akcesji do UE	724
III. Praktyka wykładni pronijnej sądów polskich.....	729
§ 87. Integracja ekonomiczna	733
I. Fundusze przedakcesyjne.....	733
II. Fundusze poakcesyjne.....	734
Indeks rzeczowy.....	737